

Cơ Chế FIT Cho Điện Mặt Trời ở Việt Nam Đã Mang Lại Thành Quả

Chờ Đợi Bước Tiến Trong Phát Triển Lưới Điện Và Điện Gió

Báo Cáo Tóm Tắt

Những thành quả từ cơ chế khuyến khích điện mặt trời của Việt Nam xóa bỏ những hoài nghi

Chương trình giá mua bán điện cố định cho điện mặt trời (Feed-in-tariff/FiT) 0,09 USD/kWh đã đem lại 4,46GW công suất mới cho thị trường điện đang tăng trưởng nhanh của Việt Nam.¹ Đây là một thành tích ấn tượng, minh chứng cho cách tiếp cận từng bước của Chính phủ trong việc phát triển thị trường và khả năng huy động vốn của các nhà đầu tư trong và ngoài nước cho việc nhân rộng danh mục đầu tư năng lượng tái tạo. Kết quả trên cũng cho thấy rõ khả năng của các dự án điện tái tạo đơn lẻ trong việc bổ sung công suất nguồn điện cần thiết nhanh hơn so với các dự án sử dụng nhiên liệu hóa thạch chạy nền quy mô lớn thường đòi hỏi mức đầu tư lớn cho cơ sở hạ tầng liên quan.

Tiếp đến là việc phát triển lưới điện và điện gió

Các nhà hoạch định chính sách của Việt Nam đã sáng suốt khi ra hiệu cho việc tiếp cận từng bước tới giai đoạn tiếp của quá trình phát triển thị trường, thông qua chương trình giá mua bán điện cố định cho điện gió dự kiến sẽ giúp tăng tốc cho sự phát triển của ngành trong hai năm tới. Hầu hết các dự án điện gió cho tới thời điểm này là các dự án trên bờ, trong khi Việt Nam có tiềm năng đáng kể để khai thác các dự án quy mô lớn hơn ở gần bờ và ngoài khơi. Giờ đây, khi mà một số nhà đầu tư có tiềm năng của khu vực đã tạo dựng được chỗ đứng trên thị trường, họ sẽ để mắt tới việc Chính phủ xác định những tham vọng trong lĩnh vực năng lượng tái tạo như thế nào thông qua các mục tiêu sẽ được đưa vào Quy hoạch phát triển điện lực Quốc gia giai đoạn 2021-2030, tầm nhìn tới năm 2045 (Quy hoạch điện 8) và các kế hoạch nâng cấp hạ tầng lưới điện.

Việt Nam Chào Đón Năng Lượng Tái Tạo

Kế hoạch phát triển ngành năng lượng tái tạo trong trung hạn của Việt Nam hiện đang thành hình sau hai năm bận rộn với việc phát triển dự án. Nhu cầu hòa lưới nhanh chóng một lượng công suất bổ sung lớn, cùng với mong muốn có được nguồn điện sạch và bền vững đã và đang là động lực thúc đẩy năng lượng tái tạo tại Việt Nam. Với 4,46 GW điện mặt trời được hòa lưới trước khi chương trình giá điện mặt trời FiT kết thúc vào ngày 30/06, sự chú ý đang được hướng đến kế hoạch đầu tư

¹ EVN, Đến 30/6/2019: Trên 4.460 MW điện mặt trời đã hòa lưới. 30/06/2019.

lưới điện mới và giai đoạn tiếp theo của chương trình FiT tập trung vào lĩnh vực điện gió đang tăng trưởng mạnh.

Cơ chế khuyến khích năng lượng tái tạo của Việt Nam được đón nhận và triển khai tại một thời điểm chiến lược. 99% dân số Việt Nam đã được tiếp cận điện, và nhu cầu sử dụng điện do đó sẽ ngày càng tăng. Quy hoạch phát triển điện lực quốc gia giai đoạn 2011 - 2020 có xét đến năm 2030 (gọi tắt là Quy hoạch điện 7 Điều chỉnh) hiện dự báo điện thương phẩm sẽ tăng ở mức 10,3% mỗi năm cho đến năm 2020. Sau năm 2020, đà tăng trưởng dự kiến sẽ giảm nhẹ, nhưng sẽ vẫn duy trì ở mức cao cho đến năm 2030. Quy hoạch điện 7 Điều chỉnh đề nghị bổ sung từ 6.000-7.000MW công suất điện mỗi năm để đáp ứng nhu cầu tiêu thụ điện gia tăng.²

Bảng 1: Tổng công suất lắp đặt cần thiết để đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng

Từ Năm	Tới Năm	Tổng Công Suất Lắp Đặt (MW)
2010	2020	60.000
2020	2025	96.500
2030	2030	129.000

Nguồn: Bộ Công Thương.³

Để đạt được điều này, Chính phủ Việt Nam đã kết hợp thực hiện nhiều chiến lược khác nhau. Chính phủ đưa vào quy hoạch nhiều dự án nhiệt điện đầu tư theo mô hình nhà máy điện độc lập (IPP) sử dụng nguồn vốn nước ngoài, tuy nhiên, phần nhiều trong số những dự án chạy nền này đang bị thách thức bởi những diễn biến thị trường bất lợi làm dấy lên những hoài nghi về sự tương thích của công nghệ phát điện cũ phát thải nhiều cacbon ở một thị trường trẻ trung hướng tới tăng trưởng sạch. Để khởi động cho ngành năng lượng tái tạo trong nước, Chính phủ đã ban hành các cơ chế khuyến khích áp dụng cho điện mặt trời và điện gió: chương trình FiT cho điện mặt trời có hiệu lực từ ngày 01/06/2017 đến ngày 30/06/2019; và chương trình FiT cho điện gió từ ngày 01/11/2018 đến ngày 01/11/2021. Kể từ khi đi vào thực hiện những chương trình này, Việt Nam đã nhanh chóng tích lũy được nhiều kinh nghiệm.⁴

Trong Quy hoạch điện VII Điều chỉnh hiện nay, Chính phủ đặt mục tiêu các nguồn năng lượng tái tạo – bao gồm sinh khối, thủy điện nhỏ, điện gió và mặt trời – sẽ chiếm 21% tổng công suất lắp đặt vào năm 2030.⁵ Trong đó, điện mặt trời và điện gió sẽ chiếm xấp xỉ 11%.⁶ Bài toán cốt lõi là việc Chính phủ vừa phải nhanh chóng bổ sung công suất nguồn điện, vừa phải phải tìm ra phương thức huy động đầu tư xây dựng một hạ tầng lưới điện có khả năng phục vụ một cơ cấu nguồn điện đa dạng,

² Báo cáo về tình hình thực hiện các dự án điện trong quy hoạch điện VII điều chỉnh, Cổng thông tin điện tử Bộ Công Thương.

³ Như trên.

⁴ Baker McKenzie, [Cập nhật Dự thảo mới về giá mua điện sau ngày 30 tháng 6 năm 2019 cho các dự án điện mặt trời tại Việt Nam](#). 28/02/2019.

⁵ Bộ Công Thương, Báo cáo tiến độ QHĐ7.

⁶ Nhân Dân, [Việt Nam có tiềm năng lớn phát triển điện gió ngoài khơi](#). 10/04/2019.

trong khi đó tiếp tục phải bình ổn giá điện. Quy hoạch điện 8, dự kiến sẽ hoàn thành vào năm 2020, được kỳ vọng sẽ giải quyết được bài toán này.⁷

Liệu Điện Gió Có Thành Công Như Điện Mặt Trời?

Chính phủ Việt Nam ban đầu tập trung chủ yếu vào phát triển điện mặt trời, và mặc dù gặp phải ý kiến không đồng thuận từ một số bên về các điều khoản trong hợp đồng mua bán điện (PPA), thị trường vẫn huy động được các khoản đầu tư lớn từ nhiều bên tham gia. Các nhà phát triển dự án dự kiến hòa lưới khoảng 4,46 GW điện mặt trời vào hệ thống điện quốc gia để được quyền hưởng biểu giá FiT, một con số vượt xa các ước tính thận trọng ban đầu. Như vậy, từ một xuất phát điểm thấp, các nhà hoạch định chính sách Việt Nam đã xây dựng được một thị trường điện mặt trời phát triển mạnh mẽ, biến Việt Nam thành một “cường quốc” trong khu vực về điện mặt trời.⁸ Đây là một thành tựu không hề nhỏ và các nhà đầu tư trong khu vực hiện đều coi Việt Nam là một thị trường sẽ đem lại lợi nhuận cho các mối quan hệ đối tác lâu dài.

Chính phủ Việt Nam có lẽ đang muốn lặp lại thành công này với điện gió. Câu hỏi đặt ra ở đây là: việc này liệu có khả thi? Chính phủ muốn thiết lập một nền tảng vững chắc cho ngành điện gió trước thời hạn chót áp dụng biểu giá FiT vào ngày 01/11/2021. Đến thời điểm đó, Chính phủ hy vọng sẽ có 1GW công suất điện gió được lắp đặt.⁹ Hiện tại đã có bảy trang trại điện gió đang hoạt động với tổng công suất là 331MW.¹⁰

Bảng 2: Kế Hoạch Tăng Trưởng Công Suất Điện Gió của Việt Nam

Năm	Công Suất (MW)
2020	800
2030	6.200

Nguồn: Bộ Công Thương.¹¹

Phần lớn lượng công suất này sẽ được xây dựng ở miền Nam Việt Nam, nơi có tốc độ gió cao hơn – đoạn từ Quy Nhơn tới thành phố Hồ Chí Minh, tốc độ gió trung bình đạt từ 7-11 m/s (mét trên giây).¹² Hầu hết các dự án đến thời điểm này là các dự án trên bờ; tuy nhiên, một thành viên tham luận tại Hội nghị Hội Đồng Năng Lượng Gió Toàn Cầu (GWEC) tại Hà Nội vào tháng 6 đã nhấn mạnh rằng: không còn chỗ cho nhiều dự án trên bờ nữa. Khoảng cách gần giữa các trang trại điện gió đã làm nảy sinh nhiều vấn đề, chẳng hạn như hiệu ứng nhiễu động dẫn tới việc giảm hệ số công suất của các nhà máy điện gió này. Trong khi đó, các vị trí ngoài khơi có tiềm năng lớn hơn nhiều, nhưng hiện chưa được nghiên cứu đầy đủ.

⁷ CAND, ~ Đề xuất lập Hội đồng thẩm định Nhiệm vụ lập Quy hoạch điện VIII. 25/03/2019.

⁸ PV Magazine, *Cơn sốt bổ sung năng lượng tái tạo 2019 tại Việt Nam*. 23/07/2019.

⁹ Vietnam Investment Review, *Tăng cường đầu tư cho các dự án điện gió trên bờ và ngoài khơi Việt Nam*. 19/06/2019.

¹⁰ Báo Đầu tư, ~ 57 nhà máy điện mặt trời và điện gió được đưa vào vận hành. 11/06/2019.

¹¹ Nhân Dân, *Việt Nam có tiềm năng lớn phát triển điện gió ngoài khơi*. 10/04/2019.

¹² Như trên.

Cơ Hội Nào Cho Điện Gió Ngoài Khơi?

Về lý thuyết, ngành điện gió Việt Nam có tiềm năng lớn nhất ở các dự án ngoài khơi. Trong số 6.200MW công suất điện gió mà Chính phủ Việt Nam muốn lắp đặt, đại đa số sẽ phải đến từ các trang trại gió ngoài khơi. Như đã nói ở trên, tốc độ gió ở phía nam cao hơn và với độ sâu của nước biển tương đối thấp ở mức từ 20 đến 50 mét, các khu vực bờ biển là địa điểm lý tưởng cho các dự án gần bờ và ngoài khơi.¹³ Hơn nữa, các dự án này sẽ gần hơn với các khu vực có nhu cầu phụ tải tăng trưởng nhanh nhất nhưng lại chưa được đáp ứng – ví dụ như thành phố Hồ Chí Minh. Việt Nam cũng có thể tận dụng chuỗi cung ứng nội địa hiện tại cho điện gió ngoài khơi. Các nhà sản xuất như General Electric (GE) của Hoa Kỳ và CS Wind của Hàn Quốc đã và đang sản xuất các bộ phận tua-bin gió tại Việt Nam.¹⁴

Về lý thuyết, ngành điện gió Việt Nam có tiềm năng lớn nhất ở các dự án ngoài khơi.

Tuy nhiên, ngành điện gió ngoài khơi sẽ cất cánh khi nào và như thế nào thì vẫn chưa rõ ở thời điểm này. Một số nhà đầu tư dự án đã cam kết rõ ràng: Gulf Energy vừa ký một hợp đồng PPA với Tập Đoàn Điện Lực Việt Nam (EVN) để xây dựng trang trại gió công suất 310MW ngoài khơi tỉnh Bến Tre. Các nhà đầu tư khác, như Mainstream Renewable Power, thì đang nghiên cứu tính khả thi của một dự án có công suất lên tới 800MW.¹⁵ Có lẽ dự án tham vọng nhất và có vẻ đang trên đà tiến triển là dự án Kê Gà, được hậu thuẫn bởi Enterprize Energy và một liên doanh bao gồm nhiều đối tác kỹ thuật của Việt Nam và quốc tế. Dự án nằm ngoài khơi tỉnh Bình Thuận, với tổng công suất kế hoạch là 3.400MW, và dự kiến sẽ đưa 600MW hoà lưới vào năm 2023.

Dự án của Enterprize Energy sẽ là một dự án đáng để theo dõi trong thời gian tới. Các dự án ngoài khơi đòi hỏi sự phối hợp chặt chẽ với nhiều cấp chính quyền, và thị trường sẽ theo dõi sát sao xem các cột mốc quan trọng của dự án được triển khai như thế nào. Một yếu tố đáng chú ý khác là liệu quá trình triển khai có đủ minh bạch để khuyến khích các nhà phát triển dự án khác chấp nhận các rủi ro trong một chu kỳ phát triển dự án kéo dài để có được chỗ đứng trong một thị trường năng lượng tái tạo tăng trưởng nhanh nhất Đông Nam Á.

¹³ DNV GL, [Việt Nam - thị trường điện gió ngoài khơi tiếp theo ở châu Á?](#) 20/06/2019.

¹⁴ Như trên.

¹⁵ [Mainstream Renewable Power](#).

Nhu Cầu Vốn Đầu Tư

Cho đến nay, các ngân hàng trong nước là các nhà tài trợ chính cho các dự án năng lượng tái tạo hòa lưới điện quốc gia thông qua chương trình FiT.¹⁶ Tuy vậy, với nguồn lực tài chính tương đối nhỏ, việc các ngân hàng nội địa Việt Nam có thể theo kịp nhu cầu tài trợ vốn cho lĩnh vực năng lượng tái tạo là một dấu hỏi lớn, trong bối cảnh nhu cầu vốn có thể vượt quá khả năng cung ứng nội địa. Ước tính nhu cầu huy động vốn vay để xây dựng tất cả các dự án điện gió trong quy hoạch cho đến năm 2030 sẽ lên tới 5,6 tỷ USD.¹⁷ Do đó, để lĩnh vực điện gió phát triển hơn nữa, các dự án có thể sẽ cần tiếp cận các nguồn vốn mới.

Hợp Đồng Mua Bán Điện PPA ‘Không Thể Vay Vốn Ngân Hàng’?

Những nguồn tài trợ vốn mới với mục tiêu “xanh” có thể là một giải pháp tài chính tiềm năng cho tham vọng điện gió của Việt Nam, nhưng đáng chú ý là các nhà đầu tư quốc tế truyền thống đang lưỡng lự trong việc cam kết rót vốn. Điều này xuất phát từ quan điểm cho rằng hợp đồng PPA mẫu thiếu các điều khoản bảo lãnh thường thấy ở các thị trường điện phát triển hơn. Ý kiến trái chiều từ phía ngân hàng về các điều khoản trong hợp đồng PPA của Việt Nam không phải là điều mới, và có nhiều lý do khiến các bên tham gia với hầu bao không lớn hoặc chưa có mối quan hệ vững chắc với các cấp địa phương cho rằng hợp đồng như vậy ‘không thể vay vốn ngân hàng’.¹⁸

1. Các nhà tài trợ vốn quốc tế thiếu niềm tin vào xếp hạng tín dụng của doanh nghiệp nhà nước EVN (bên bao tiêu điện), nhà cung cấp điện độc quyền của Việt Nam;
2. Công suất lưới điện không đủ đáp ứng, dẫn tới nguy cơ cắt giảm điện, tùy thuộc vào vị trí địa lý của dự án; và
3. EVN bảo lưu điều khoản chấm dứt hợp đồng trong hợp đồng PPA.

Mẫu hợp đồng PPA của Việt Nam gây khó khăn cho các nhà đầu tư trong việc tiếp cận nguồn tài trợ dự án truyền thống đến từ các ngân hàng nước ngoài vốn đã quen với các quy định pháp lý bài bản ở các thị trường ít rủi ro hơn. Trong một nỗ lực nhằm xoa dịu những nhà tài trợ này, Bộ Công Thương đã ban hành mẫu hợp đồng PPA sửa đổi vào tháng 1 năm nay - Thông tư số 02. Tuy nhiên, văn bản chỉ có một số điều

Sự xuất hiện của một nhóm các nhà đầu tư doanh nghiệp mới ở Đông Nam Á báo hiệu sự dịch chuyển từ mô hình đầu tư dự án truyền thống.

¹⁶ MDI, Báo cáo Năng lượng Việt Nam cập nhật 2019. 07/2019.

¹⁷ GWEC Bài thuyết trình hội nghị, the Blue Circle. 06/2019.

¹⁸ DNV GL, Việt Nam - thị trường gió ngoài khơi tiếp theo ở châu Á? 20/06/2019.

chính nhỏ, chẳng hạn như giải thích rõ hơn về điều khoản cắt giảm kỹ thuật.¹⁹

Trong khi điều này đã làm thất vọng một số ngân hàng có mong muốn tăng tỉ lệ lời lỗ xứng đáng với rủi ro, nó không phải là rào cản đối với những nhà đầu tư sẵn sàng chấp nhận nhiều rủi ro hơn hoặc có tiềm lực tài chính mạnh. Việc này có thể thấy được qua việc các dự án trong giai đoạn đầu của chương trình FiT cho điện mặt trời đã mang lại công suất hòa lưới lớn hơn so với dự kiến. Ngoài ra, sự xuất hiện của một nhóm các nhà đầu tư doanh nghiệp mới tại Đông Nam Á - đặc biệt là những bên đang tìm cách xây dựng một danh mục các dự án năng lượng tái tạo đa dạng ở châu Á - báo hiệu sự dịch chuyển từ mô hình đầu tư dự án truyền thống. Điều này phản ánh tầm quan trọng chiến lược của thị trường Việt Nam, và tham vọng của một nhóm các công ty điện lực và năng lượng mới trong khu vực, những bên đang mong muốn tạo lập kinh nghiệm trong lĩnh vực năng lượng tái tạo.

Biểu Giá Mua Bán Điện Gió

Mặc dù một số nhà đầu tư tiềm năng cảm thấy thất vọng bởi sự thiếu vắng các ưu đãi cho nhà đầu tư, nhiều người lại tin rằng cơ chế chính sách quản lý năng lượng tái tạo chậm nhưng chắc của Việt Nam đang tạo dựng niềm tin cho các nhà đầu tư tiềm năng. Phản ứng trước các diễn biến của thị trường, mức giá FiT đã được điều chỉnh tăng cho các dự án điện gió trên bờ và ngoài khơi vào tháng 11/2018 khi Quyết định số 39 có hiệu lực, bổ sung lợi ích cho những bên có khả năng chấp nhận rủi ro thị trường.²⁰

Bảng 3: Biểu Giá FiTs Áp Dụng Cho Các Dự Án Điện Gió

Loại dự án	Giá FiT hiện tại (USD/kWh)	Giá FiT Trước Đó (USD/kWh)	Phần Trăm Tăng
Trên bờ	0,085	0,078	8,97
Ngoài khơi	0,098	0,078	25,64

Nguồn: Baker McKenzie.²¹

Chủ Trương Của Chính Phủ

Mặc dù mức tăng đối với giá FiT áp dụng cho điện gió ngoài khơi là tương đối đáng kể, biểu giá FiT vẫn ở mức thấp khi so sánh với mức giá tại các thị trường khác trong khu vực. Cơ chế cho điện mặt trời cũng ở tình cảnh tương tự. Bất chấp nhiều rủi ro thị trường, các nhà đầu tư, với mục đích trên hết là cơ hội tăng trưởng, đã thâm nhập thị trường với quy mô vượt xa mọi mong đợi. Giờ đây, nhờ có thành công của chương trình FiT cho điện mặt trời, Bộ Công Thương không còn đứng trước áp lực phải mở rộng công suất nguồn điện thông qua cơ chế FiT cho điện gió.

¹⁹ Baker McKenzie, [Việt Nam điều chỉnh Hợp đồng mua bán điện mẫu cho các dự án điện gió](#). 13/02/2019.

²⁰ Conventus Law, [Việt Nam soạn thảo thông tư mới hướng dẫn chi tiết phát triển các dự án năng lượng gió](#). 23/11/2018.

²¹ Baker McKenzie, [Việt Nam điều chỉnh hợp đồng mua bán điện mẫu cho các dự án điện gió](#). 13/02/2019.

Đáng chú ý là sự thành công của chương trình FiT cho điện mặt trời đã khiến một số nhà đầu tư khu vực bất ngờ. Mới chỉ tháng Tư năm nay, các chuyên gia có mặt tại một hội nghị chuyên ngành ở Singapore vẫn còn dự đoán rằng cơ chế FiT sẽ chỉ mang lại khoảng từ 1,5 đến 2,5GW công suất trong năm 2019. Với 4,46GW công suất mới, EVN sẽ phải tập trung vào nâng cấp lưới điện để hạn chế phải cắt giảm công suất của các dự án năng lượng tái tạo, một lượng lớn trong số đó nằm ở các khu vực vùng sâu vùng xa và cần được kết nối thông qua các đường dây truyền tải điện cao áp mới. Công việc này đòi hỏi có thời gian, và giải pháp tạm thời của EVN là thực hiện nâng cấp lưới điện hiện có. Một trong các giải pháp có thể giúp tháo gỡ vấn đề này là EVN có thể tận dụng các nguồn vốn tài trợ như chương trình hợp tác với cơ quan phát triển của CHLB Đức GIZ tại dự án Lưới điện thông minh phục vụ năng lượng tái tạo và hiệu suất năng lượng (SGREE). Dự án này tập trung xây dựng một khuôn khổ pháp lý và thể chế vững chắc về lưới điện thông minh.²²

Trong khi đó, cũng cần lưu ý rằng cách tiếp cận thận trọng của Việt Nam phản ánh tình hình chính trị trong nước. Từ năm 2018, Chính phủ Việt Nam đã triển khai một chiến dịch chống tham nhũng khiến nhiều quan chức phải cẩn trọng hơn khi ra quyết định chính sách. Bất kỳ nỗ lực nào đòi hỏi sự huy động nguồn lực chính trị đáng kể – chẳng hạn như điều chỉnh hợp đồng PPA cho điện gió – có thể sẽ thu hút nhiều sự giám sát, làm chậm tiến trình đưa ra quyết định và tăng rủi ro hoàn thành dự án. Do đó, các quan chức đang dè dặt trong hành động và dư luận cho rằng, ở thời điểm hiện tại, nội dung của hợp đồng PPA sẽ vẫn được duy trì như hiện tại.

Trạng Thái Bình Thường Mới Của Mô Hình “Tài Trợ Dự Án” Ở Việt Nam

Sự bùng nổ về số lượng các dự án điện mặt trời và điện gió tại Việt Nam đã kéo theo sự tăng vọt về nguồn vốn đầu tư đến từ nhiều phân khúc nhà đầu tư khác nhau. Điều này đã phá vỡ các kỳ vọng truyền thống về cách mà ngành năng lượng tái tạo có thể phát triển trong khu vực, và khẳng định rằng không một mô hình tài trợ dự án duy nhất nào có thể quyết định tính khả thi của hợp đồng PPA hay cấu trúc vốn xoay quanh hợp đồng này.

Bên cạnh các nhà đầu tư quốc tế lớn nhiều kinh nghiệm và các chuyên gia điện gió ngoài khơi như Enterprize Energy, các công ty trong khu vực với bề dày kinh nghiệm trong ngành điện và năng lượng cũng đang hoạt động rất tích cực tại thị trường Việt Nam. B. Grimm với sự hậu thuẫn của Ngân hàng Phát triển Châu Á (ADB), Gulf Energy và Banpu đều đang có mặt tại thị trường này. AC Energy, một công ty con của Ayala Corporation, đang làm việc với các đối tác địa phương – AMI Renewables, BMI Group và Blue Circle – để gia nhập ngành điện mặt trời và điện gió Việt Nam.²³ Superblock Plc của Thái Lan có kế hoạch lắp đặt 700MW công suất điện gió và đầu tư 1,76 tỷ USD.²⁴ Bên cạnh đó, các nhà đầu tư và phát triển dự án đến từ Nhật Bản và Hàn Quốc cũng đang ngày càng tham gia sâu hơn vào thị trường Việt Nam. Ví dụ,

²² GIZ Energy. *Kế hoạch phát triển lưới điện thông minh Việt Nam năm 2019.*

²³ Business World, *AC Energy khởi động dự án năng lượng gió tại Việt Nam vào 2020.* 30/04/2019.

²⁴ Vietnam Investment Review, *Nhà đầu tư Thái Lan nhảy vào thị trường năng lượng tái tạo Việt Nam.* 30/08/2018.

Ngân hàng Hợp tác Quốc tế Nhật Bản (JBIC) gần đây đã cùng với Ngân hàng Thương mại Cổ phần Ngoại thương Việt Nam (Vietcombank) thành lập khoản tài trợ tín dụng xanh trị giá 200 triệu USD cho các dự án điện mặt trời.²⁵

Các nhà đầu tư Trung Quốc dường như cũng đang theo dõi sát sao các diễn biến của thị trường.²⁶ Các công ty và ngân hàng Trung Quốc đóng vai trò quan trọng tại thị trường này, nhưng không phải với tư cách là các nhà phát triển dự án. Chính phủ Việt Nam tuy không mặn mà với việc phê duyệt các dự án có tổng thầu Trung Quốc lại khá cởi mở với việc các công ty Trung Quốc giữ vai trò cốt lõi nhưng gián tiếp với tư cách là các nhà thầu cung cấp thiết bị thể hệ mới giá rẻ, cùng với nguồn vốn hào phóng từ các ngân hàng Trung Quốc. Ví dụ, B. Grimm của Thái Lan đã sử dụng nhà thầu EPC và các nhà cung cấp thiết bị Trung Quốc để xây dựng các trang trại điện mặt trời tại Việt Nam. B. Grimm chỉ phải trả trước 10% chi phí cho các đối tác Trung Quốc, và chỉ phải bắt đầu trả nốt phần còn lại hơn một năm sau khi bắt đầu xây dựng. Sự linh hoạt tài chính này cho phép B. Grimm có dư địa để thâm nhập thị trường Việt Nam.²⁷

Các công ty và ngân hàng Trung Quốc đóng vai trò quan trọng trên thị trường, nhưng không phải với tư cách là các nhà phát triển dự án.

Các công ty Trung Quốc đang xây dựng chỗ đứng vững chắc trên thị trường bằng hình thức hỗ trợ tương tự cho các nhà phát triển dự án khác, tận dụng nguồn vốn của các ngân hàng lớn của Trung Quốc. Với việc Trung Quốc được dự đoán sẽ trở thành một thị trường điện gió ngoài khơi lớn, không có gì đáng ngạc nhiên khi các nhà cung cấp Trung Quốc đang tìm cách thể hiện năng lực của họ ở các thị trường khác như Việt Nam, nơi có một lượng lớn các dự án đang được phát triển.²⁸

²⁵ IJ Global, [JBIC cùng Vietcombank cấp hạn mức tín dụng cho các dự án năng lượng tái tạo](#). 26/06/2019.

²⁶ Thomson Reuters Foundation News, [Rồng trời dậy: Tăng trưởng năng lượng tái tạo Trung Quốc vươn ra toàn cầu](#). 16/08/2018.

²⁷ Nikkei Asian Review, [Tập đoàn năng lượng Thái Lan đưa vào vận hành 2 nhà máy điện mặt trời khổng lồ tại Việt Nam](#). 05/07/2019.

²⁸ Greentech Media. [Các nhà sản xuất Trung Quốc có thể thống lĩnh thị trường điện gió ngoài khơi mà không cần rời sân chơi nội địa](#). 10/06/2019.

Giai Đoạn Tiếp Theo

Thúc Đẩy Cạnh Tranh

Các chương trình FiT cho điện mặt trời và điện gió đã giúp các nhà quản lý Việt Nam thực hiện một bài thử nghiệm thị trường một cách bài bản, qua đó cho phép Chính phủ xác định được lượng vốn đầu tư có thể thu hút được thông qua quá trình thăm dò biểu giá mua bán điện. Khi so sánh với các chương trình FiT khác trong khu vực, biểu giá của Việt Nam nằm ở mức thấp và nhưng chỉ trích về hợp đồng PPA diễn ra thường xuyên, nhưng những điều này đã không cản trở các nhà phát triển dự án có kinh nghiệm ở châu Á hay những công ty mới gia nhập thị trường với năng lực tài chính hiện có. Những công ty này được thúc đẩy tham gia vào thị trường bởi những lợi ích cạnh tranh mà Việt Nam dự kiến có được từ công nghệ sạch và sự giảm phát trong chi phí đầu tư cho năng lượng tái tạo. Điều đó cũng có nghĩa là nhóm các nhà phát triển và cung cấp thiết bị mới gia nhập nên tiên liệu trước về một thị trường cạnh tranh hơn trong tương lai.

Chính phủ đang lên kế hoạch cho các bước tiếp theo để thúc đẩy cạnh tranh thị trường. Vòng đầu tiên của cơ chế FiT cho điện mặt trời đã kết thúc, nhưng vòng tiếp theo dự kiến sẽ được triển khai từ tháng 07/2019 đến năm 2021.²⁹ Tuy nhiên, dự thảo này vẫn chưa được chính quyền trung ương phê duyệt và vẫn chưa có hiệu lực. Các báo cáo sơ bộ đề xuất rằng chương trình FiT mới có thể được thiết kế để thúc đẩy sự phân tán địa lý của các dự án điện mặt trời thông qua biểu giá FiT cao hơn cho các dự án nằm tại các khu vực có ít bức xạ mặt trời hơn và chưa có nhiều công suất nguồn. Ở những vùng có bức xạ mặt trời cao và đã có công suất điện mặt trời lớn, biểu giá mới có thể khuyến khích các nhà phát triển dự án đồng thời đầu tư vào pin lưu trữ để giảm bớt áp lực cho lưới điện.³⁰

**Chính phủ đang lên kế hoạch
các bước tiếp theo để thúc
đẩy cạnh tranh.**

Ngoài các biểu giá FiT, Chính phủ cũng đã ra hiệu rằng cơ chế đấu giá cạnh tranh có thể sẽ được áp dụng trong tương lai. Mặc dù thời hạn chót của chương trình FiT cho điện gió 01/11/2021 còn ở khá xa, kết quả của cơ chế đấu giá điện mặt trời chắc chắn sẽ ảnh hưởng tới việc xây dựng khung pháp lý dành cho điện gió - hai thị trường này của Việt Nam có liên hệ mật thiết với nhau.

²⁹ Baker McKenzie, Cập nhật Dự thảo mới về giá mua điện sau ngày 30 tháng 6 năm 2019 cho các dự án điện mặt trời tại Việt Nam. 28/02/2019.

³⁰ MDI, Báo cáo Năng lượng Việt Nam cập nhật 2019. 07/2019.

Vào tháng 6 năm nay, Phó Thủ tướng Trịnh Đình Dũng đã yêu cầu Bộ Công Thương nhanh chóng nghiên cứu tính khả thi của việc thực hiện đấu giá điện mặt trời.³¹ Thêm vào đó, Ngân hàng Thế giới cũng đang tư vấn cho Chính phủ Việt Nam về các cơ chế thực hiện đấu giá điện mặt trời – các khuyến nghị của họ đã được trình bày tại hội nghị GWEC và tập trung vào hai hình thức đấu giá:³²

- **Đấu giá trạm biến áp:** các nhà sản xuất điện đấu giá để giành quyền đấu nối vào một trạm biến áp
- **Đấu giá trang trại điện mặt trời:** các nhà phát triển dự án đấu giá để được xây dựng trên đất được Chính phủ quy hoạch

Trong thực tế, việc đấu giá các trạm biến áp sẽ cho phép có được sự phối hợp nhịp nhàng hơn giữa việc xây dựng hạ tầng lưới điện mới và công suất nguồn điện lắp đặt. Đối với các nhà phát triển dự án, điều này sẽ giúp giảm thiểu rủi ro cắt giảm công suất điện. Mặt khác, đấu giá trang trại điện mặt trời lại phù hợp cho các nhà máy điện sản xuất từ nguồn năng lượng tái tạo lớn hơn với quy mô công nghiệp và có thể giảm thiểu rủi ro liên quan đến việc thu hồi đất. Việc đấu giá các dự án có quy mô lớn còn có thể đem lại hiệu quả trong việc thu hút các tổ hợp dự án lớn hơn, với khả năng huy động vốn ưu đãi từ các cơ quan tín dụng xuất khẩu.

Quy Hoạch Điện 8

Một công cụ quan trọng khác sẽ giúp định hình các cơ hội thị trường tiếp theo là Quy hoạch phát triển điện lực Quốc gia giai đoạn 2021-2030, tầm nhìn tới năm 2045 (Quy hoạch điện 8). Quy hoạch này dự kiến sẽ được công bố vào năm 2020 và sẽ tạo tiền đề cho giai đoạn tăng trưởng tiếp theo của ngành năng lượng tái tạo Việt Nam.³³ Các tiêu điểm chính trong quy hoạch bao gồm việc thiết kế phát triển lưới điện để hỗ trợ cho sự tăng trưởng của năng lượng tái tạo, hợp đồng mua bán điện trực tiếp giữa khách hàng doanh nghiệp và nhà máy điện, năng lượng tái tạo tiêu thụ tại chỗ (behind-the-meter RE), và các hình thức lưu trữ năng lượng mới.

³¹ Tuổi Trẻ, ~ Sự cần thiết phải chia 2 vùng bức xạ để khuyến khích điện mặt trời. 17/06/2019.

³² Bài thuyết trình Hội nghị GWEC, Ngân hàng Thế giới, Chiến lược đấu giá năng lượng mặt trời.

³³ CAND, Đề xuất lập Hội đồng thẩm định Nhiệm vụ lập Quy hoạch điện VIII. 25/03/2019.

Giới thiệu về IEEFA

Viện Kinh tế Năng lượng và Phân tích Tài chính (IEEFA) chuyên nghiên cứu các vấn đề liên quan đến các thị trường, xu hướng và chính sách năng lượng. Sứ mệnh của IEEFA là thúc đẩy quá trình chuyển dịch sang một nền kinh tế năng lượng đa dạng, bền vững và đem lại lợi nhuận. www.ieefa.org

Giới thiệu về các Tác giả

Michiel Vriens

Michiel Vriens là chuyên viên phân tích năng lượng tại IEEFA tại Hồng Kông. Ông có chuyên môn về ngành năng lượng, tài nguyên và môi trường tại Trường Nghiên cứu quốc tế Cấp cao thuộc Đại học Johns Hopkins (SAIS).

Melissa Brown

Melissa Brown hiện là cố vấn tài chính năng lượng, và trước đây từng là chuyên viên phân tích chứng khoán tại JP Morgan và Citigroup. Bà đã và đang giữ vai trò dẫn dắt đối với nhiều tổ chức đầu tư châu Á, tập trung vào các chiến lược đầu tư chính thống và bền vững cho các nhà đầu tư cổ phần tư nhân và đại chúng trong 25 năm qua.

This report is for information and educational purposes only. The Institute for Energy Economics and Financial Analysis ("IEEFA") does not provide tax, legal, investment, financial product or accounting advice. This report is not intended to provide, and should not be relied on for, tax, legal, investment, financial product or accounting advice. Nothing in this report is intended as investment or financial product advice, as an offer or solicitation of an offer to buy or sell, or as a recommendation, opinion, endorsement, or sponsorship of any financial product, class of financial products, security, company, or fund. IEEFA is not responsible for any investment or other decision made by you. You are responsible for your own investment research and investment decisions. This report is not meant as a general guide to investing, nor as a source of any specific or general recommendation or opinion in relation to any financial products. Unless attributed to others, any opinions expressed are our current opinions only. Certain information presented may have been provided by third-parties. IEEFA believes that such third-party information is reliable, and has checked public records to verify it where possible, but does not guarantee its accuracy, timeliness or completeness; and it is subject to change without notice.